

महाराष्ट्र शासन

ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक:आजनि २००८/प्र.क्र.७/जल-७,

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२ दिनांक : १३ फेब्रुवारी, २००८

- वाचा : १) शासन निर्णय, प्रा.वि.व ज.सं.वि.क्र जलस/१०९५/प्र.क्र.२५०/जल-७, दिनांक ३० जानेवारी, १९९६
 २) शासन निर्णय, नियोजन विभाग क्र मप्रारोहयो-२००६/प्र.क्र.१०४/रोहयो-१० दिनांक १९ ऑक्टोबर, २००६
 ३) शासन निर्णय, प्रा.वि.व ज.सं.वि.क्र समिती-२००६/प्र.क्र.१०३/जल-२०, दिनांक १४ डिसेंबर, २००६
 ४) शासन निर्णय, नियोजन विभाग क्रोहयो २००७/प्र.क्र.९५/रोहयो-१ दिनांक १६ जुलै, २००७

प्रस्तावना

राज्यातील बहुतांशी शेती पर्जन्याधरित आहे. या शेतीसाठी संरक्षित जलसिंचनाची साधने निर्माण करणे, जमिनीची प्रचंड प्रमाणात होणारी धूप थांबविणे तसेच पडीक जमिनीचा विकास करून ग्रामिण भागातील उत्पन्नाची व उत्पादनाची साधने वाढविणे यासाठी जलसंधारणाचा कार्यक्रम राज्यात अनेकविध योजनांद्वारे राबविण्यात येत आहे. यामध्ये केंद्र पुरस्कृत व राज्य पुरस्कृत पाणलोट विकासाच्या विविध योजनांचा समावेश आहे. या व्यक्तिरिक्त रोजगार हमी योजनेच्या माध्यमातून देखील मृदसंधारण व जलसंधारणाची अंतर्गत कामे मोठ्या प्रमाणावर राज्यात घेतली जातात. आता राष्ट्रीय ग्रामिण रोजगार हमी योजना अंतर्गत देखील जलसंधारणाच्या कामांना प्राधान्य देण्यात आलेले आहे. तर कृषि विकासाचा ४ टक्के दर गाठण्यासाठी या कार्यक्रमास विशेष महत्त्वही आहे.

२. पाणलोट विकास कार्यक्रमाच्या विविध योजनांमध्ये योग्य समन्वय व सनियंत्रण राहण्यासाठी संदर्भाधिन दिनांक १४ डिसेंबर, २००६ च्या शासन निर्णयान्वये जिल्हा, विभाग स्तरावर पाणलोट विकास समित्या देखील गठीत करण्यात आलेल्या आहेत. मृद व जलसंधारणाच्या विविध उपचारांचे आर्थिक व भौतिक मापदंड दिनांक १६ जुलै, २००७ च्या शासन निर्णयान्वये नुकतेच सुधारण्यात आलेले आहेत.

३. वर नमूद केल्याप्रमाणे विविध कार्यक्रम व योजनांच्या माध्यमातून होणारे जलसंधारण कामाचे स्वरूप एक सारखे असले तरीही प्रत्यक्ष अंमलबजावणीत सुसूत्रता रहावी, तांत्रिक अचूकता रहावी व अंमलबजावणीच्या विविध टप्प्यात योग्य सनियंत्रण रहावे या उद्दिष्टाने जलसंधारण कामासाठी आदर्श जलसंधारण नियमावली तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय

राज्यातील पाण्याची उपलब्धता व वारंवार येणाऱ्या दुष्काळ सद्य परिस्थिती विचारात घेता जलसंवर्धन कार्यक्रमास अनन्यसाधारण महत्त्व प्राप्त झालेले आहे. विविध पाणलोट विकास कार्यक्रमाच्या माध्यमातून राबविण्यात येणाऱ्या जलसंधारण विषयक कामकाजात अधिक सुसूत्रता आणणे, उपलब्ध होणाऱ्या निधींचा विनियोग अधिक परिणामकारक करणे आणि जलसंधारणाच्या कामात योग्य समन्वय साधून त्याची कार्यक्षमता वृद्धी करणे यासाठी आदर्श जलसंधारण नियमावली तयार करण्यासाठी श्री. विजय अण्णा बोराडे, उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य जलसंधारण सल्लागार परिषद यांच्या अध्यक्षतेखाली उच्चस्तरीय समिती स्थापन करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे. या उच्चस्तरीय समितीची संरचना खालील प्रमाणे राहिल.

१)	श्री.विजय अण्णा बोराडे, उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य जलसंधारण सल्लागार परिषद.	अध्यक्ष
२)	विभागीय आयुक्त, नाशिक	सदस्य
३)	सहसचिव व मुख्य अभियंता (रोहयो), नियोजन विभाग	सदस्य
४)	विभागीय कृषि सहसंचालक, पुणे	सदस्य
५)	अधिक्षक अभियंता लघुपाटबंधारे (स्थानीक स्तर) ठाणे.	सदस्य
६)	सहसंचालक, सामाजिक वनीकरण, नागपूर	सदस्य
७)	विभागीय कृषी सहसंचालक, लातूर	सदस्य
८)	डॉ. मुकुंद घारे, पुणे	अशासकिय सदस्य
९)	डॉ. एस.बी. वन्हाडे, औरंगाबाद	अशासकिय सदस्य
१०)	श्री. अरुण निकम, जळगांव	अशासकिय सदस्य
११)	डॉ. एन.एल. बोटे, विभाग प्रमुख (मृद व जलसंधारण)	अशासकिय सदस्य
	डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषी अभियांत्रिकी महाविद्यालय.	
१२)	संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र विकास	सदस्य सचिव

२.

या समितीचे कार्यक्षेत्र खालील प्रमाणे राहिल.

- १) जलसंधारणाच्या कामात अनियमितता व गैरव्यवहाराला वाव राहू नये यासाठी अंमलबजावणीतील विविध टप्प्याबाबत आदर्श जलसंधारण नियमावली तयार करणे.
- २) आदर्श नियमावलीत एकात्मिक दृष्टीकोन ठेवून पाणलोट क्षेत्र विकसीत करणे.
- ३) पाणलोट विकास कार्यक्रमाचे प्रभावी अंमलबजावणीसाठी सर्व संबंधितांना प्रशिक्षण देणे.
- ४) अंमलबजावणीत लोक सहभाग वाढविणे.
- ५) अंमलबजावणीची दक्षता समिती मार्फत पर्यवेक्षण करणे.
- ६) खर्चाचे सामाजिक लेखापरिक्षण करणे

३.

सदर समितीच्या बैठकीस या क्षेत्रातील अनुभवी व्यक्ती/संस्था/तज्ञ यांना आमंत्रित करण्याची मुभा समितीला राहिल.

४.

या समितीने आपला अहवाल दिनांक २५ मार्च, २००८ पर्यंत शासनास सादर करावा.

५.

हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्र. २००८०२१४११४१३४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(रेखा भिडे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा. राज्यपाल यांचे सचिव,
मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
मा. मंत्री (जलसंधारण), यांचे खाजगी सचिव
मा. राज्यमंत्री (जलसंधारण) यांचे खाजगी सचिव
सर्व मा. मंत्री, राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
मा. उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य जलसंधारण सल्लागार परिषद,
सर्व अशासकिय सदस्य, महाराष्ट्र राज्य जलसंधारण सल्लागार परिषद,
मुख्य सचिव, यांचे सहसचिव
सर्व अप्पर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालयीन विभाग
सर्व विभागीय आयुक्त,
आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
महासंचालक, कै. वसंतराव नाईक स्वावलंबन मिशन, अमरावती.
संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
सर्व संचालक, कृषि आयुक्तालय, पुणे
मुख्य अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर), पुणे
संचालक, सामाजिक वनीकरण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे,
सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, /सर्व प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा,
सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक /सर्व सहसंचालक, सामाजिक वनीकरण वृत्ते
सर्व अधीक्षक अभियंता, पाटबंधारे, /सर्व अधीक्षक अभियंता, लघु पाटबंधारे, (स्थानिक स्तर)
संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई, /महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, मुंबई (प्रसिध्दी करीता),
सर्व जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी,
सर्व उपायुक्त (विकास)
महालेखापाल, (लेखापरिक्षा)/(लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १ व २, मुंबई व नागपूर,
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
सर्व उप सचिव/अवर सचिव/कार्यासन अधिकारी, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
निवडनस्ती--जल-७